

Alcohol- en drugsbeleid voor studenten

Inspiratie en informatie voor
studentenverenigingen

Deze infosheet is een initiatief van het Trimbos-instituut en maakt deel uit van een serie infosheets over alcohol en drugs in het hoger onderwijs.

De studententijd. Voor de meesten een leuke periode waarbij alcoholgebruik niet ongewoon is. Als bestuurder van een studentenvereniging heb je een belangrijke verantwoordelijkheid om de ongewenste effecten van (overmatig) alcoholgebruik te voorkomen.

Tegelijkertijd is drankomzet voor de meeste sociëteiten een belangrijke inkomstenbron. Dit brengt voor verenigingen uitdagingen mee in het ontwikkelen van alcoholbeleid. In deze inspiratiesheet helpen we je op weg om hier een goede balans in te vinden.

Enkele cijfers over alcohol- en drugsgebruik onder studenten

Van de 17-jarige hbo-studenten drinkt 80% regelmatig. Een kwart van hen drinkt in het weekend meer dan 10 glazen¹

Van de studenten tot en met 19 jaar in het hoger onderwijs drinkt 8% - 12% overmatig: mannen meer dan 21 glazen per week, vrouwen meer dan 14 glazen per week²

Cannabis is de meest gebruikte drug in Nederland. Het recente gebruik (laatste jaar) is met 21% het hoogst onder 18-25 jarigen, de leeftijd van veel hbo en wo studenten. In de hele bevolking van 18 jaar en ouder ligt dat percentage op 6,6%³

Wat is effectief alcoholbeleid?

In transitiefases, zoals het begin van de studietijd, zijn mensen gevoeliger voor informatie die bij deze fase aansluit. De introductieperiode is dus een mooie kans voor een studentenvereniging om duidelijke normen te communiceren en verantwoord alcohol- en drugsgebruik te stimuleren. Zowel naar nieuwe leden als naar ouderejaars. Wijs leden ook op hun eigen verantwoordelijkheid ten aanzien van middelengebruik. Goed en effectief beleid werkt op drie terreinen:

- 1. Wet- en regelgeving**
- 2. Beperken van de beschikbaarheid**
- 3. Beïnvloeding van de sociale norm: voorlichting en kennisbevordering**

Door structureel met deze onderwerpen bezig te zijn ontstaat sterk beleid dat niet bij eenmalige, losse activiteiten blijft. Het is belangrijk om aandacht te (blijven) hebben voor het signaleren van, zorg bieden aan en het verwijzen van studenten die in de problemen (dreigen) te komen. Een goede manier om het beleid onder de aandacht te houden, is ieder studiejaar een vast moment te hebben waarop het

alcoholbeleid besproken wordt met het nieuwe bestuur. Eventueel kan dat in samenwerking met de plaatselijke preventieafdeling van de zorginstelling.

De Landelijke Kamer van Verenigingen heeft een modelreglement⁴ ontwikkeld om studentenverenigingen te helpen bij het opstellen van beleid. Vul het aan met voor jullie relevante regels.

1. WET- EN REGELGEVING

In deze paragraaf benoemen we een aantal onderwerpen die belangrijk zijn om op te nemen in je alcohol- en drugsbeleid. Dit betreft een aantal wetten ten aanzien van alcohol waar de vereniging zich aan dient te houden. Daarnaast gaat het om maatregelen die je kunt inzetten om overmatig alcoholgebruik terug te dringen.

DRONKEN PERSONEN IN JE SOCIËTEIT

Personen in een kennelijke staat van dronkenschap (of onder invloed van andere psychotrope stoffen) mogen niet worden toegelaten in horecagelegenheden (artikel 20 lid 5 Drank- en Horecawet). Daarnaast mag je geen alcohol (door)schenken aan personen die in deze kennelijke staat van dronkenschap zijn (artikel 252 lid 1 Wetboek van Strafrecht). Op basis van deze wetgeving kunnen studentenverenigingen dronken personen toegang weigeren, naar huis sturen of besluiten geen alcohol meer te schenken. Verenigingen stellen zelf soms teams aan die als taak, naast de uitvoering van barwerkzaamheden, het 'droog zetten' van mensen hebben.

Gemeenten spelen een belangrijke rol bij het aanpakken van en handhaven op doorschenken in de horeca. Dat geldt ook voor doorschenken in de sociëteit van studentenverenigingen. Gemeentelijke handhavers (ook wel

buitengewoon opsporingsambtenaren, BOA's, genoemd) en de politie hebben een belangrijke rol in het controleren van horeca en studentenverenigingen. Overtredingen van deze wetten kunnen leiden tot hoge boetes of het intrekken van de horecaverunning.

MINDERJARIGEN EN ALCOHOL

Sinds januari 2014 is het verboden om alcohol te schenken aan iemand onder de 18 jaar. Dit is vastgelegd in artikel 20 lid 1 van de Drank- en Horecawet en er staan hoge boetes op. Je horecaverunning kan ook worden ingetrokken bij overtreding. Veel studentenverenigingen laten minderjarigen daarom niet

toe; zowel niet als lid als tijdens open feesten in de sociëteit. Kies je er wel voor om minderjarigen toe te laten, dan zijn er andere mogelijkheden. Hang bijvoorbeeld foto's van minderjarige leden achter de bar. Het personeel herkent ze dan sneller. Mogen leden minderjarige introducees meenemen? Maak ze dan verantwoordelijk voor wat de introducee doet. Open feesten leveren weer andere uitdagingen op. Controle is lastig, zeker als er alcoholvrij bier wordt geschonken.

Wanneer een minderjarig lid betrapt wordt op het drinken van alcohol, is een boete of schorsing tot de leeftijd van achttien jaar een mogelijkheid. Zorg dus voor een helder beleid rond minderjarigen. En neem maatregelen om de controle in je sociëteit te verbeteren. Zo vind je op de website van NIX18 veel informatie en materialen die je hierbij helpen.

Kijk hier voor de algemene uitgangspunten van de Drank- en Horecawet.

INSTRUCTIE VERANTWOORD ALCOHOLSCHENKEN

De barvrijwilligers van een sociëteit moeten verplicht de Instructie Verantwoord Alcoholschenken (IVA) volgen. Je kunt deze cursus online en face to face volgen. We raden aan voor de face to face variant te kiezen. Je krijgt via deze weg directe feedback, oefent met vaardigheden en creëert draagvlak voor je schenkbeleid. Barvrijwilligers die de IVA cursus niet hebben gevolgd kunnen hoge boetes opgelegd krijgen wanneer ze toch schenken.

INTERNE REGELS

Studentenverenigingen laten hun leden soms een convenant of contract ondertekenen waarin leden beloven verantwoordelijk om te gaan met alcoholgebruik. Met deze (symbolische) overeenkomsten maak je leden bewust van hun verantwoordelijkheden naar elkaar en naar anderen. Er kunnen sancties volgen wanneer iemand zich niet aan de overeenkomst houdt. Veel studentenverenigingen beschikken over een intern rechtssysteem. Via deze weg worden regelovertradingen afgedaan. Door middel van een gesprek wordt

het lid dat de regels heeft overtreden aangesproken op zijn of haar gedrag. Indien nodig worden verdere stappen ondernomen. De uitkomst van een afdoening binnen dit rechtssysteem zijn boetes, schorsing of royerling als lid; afhankelijk van de ernst van de overtrading en eerdere overtradingen.

OVERDRACHT VAN BELEID

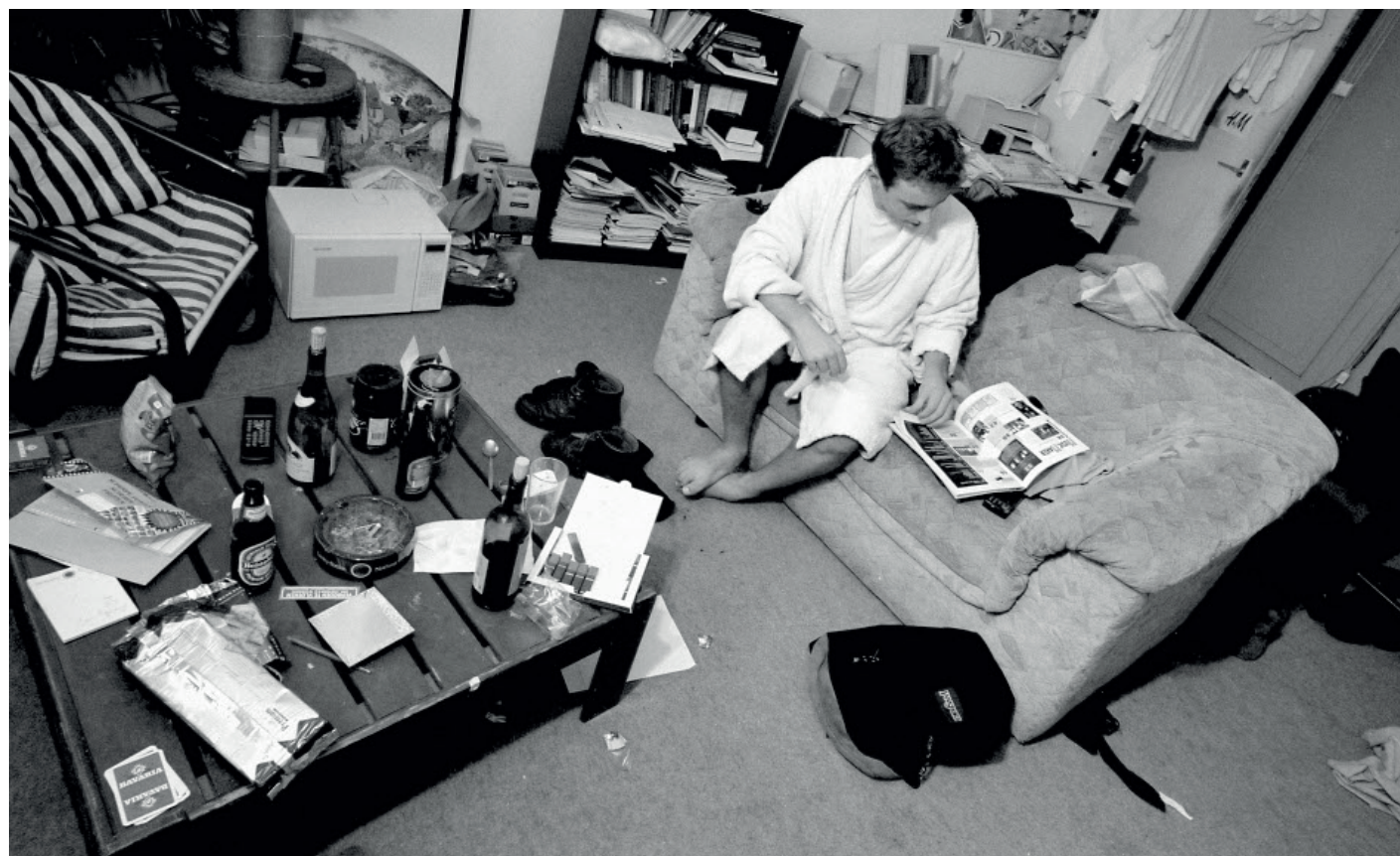
Studentenverenigingen wisselen jaarlijks van bestuur. Meestal geven ze een draaiboek met praktische zaken en afspraken door. Maar de visie op alcoholbeleid is moeilijker over te dragen. Bovendien is het afwachten welk standpunt het nieuwe bestuur inneemt. Een visie is beter over te dragen in beleidsstukken, met daarin wetgeving en de mate waarin het bestuur zich verantwoordelijk acht voor (seksuele) veiligheid, alcoholgebruik en drugsgebruik door leden. Ook is het aan te raden om een bestuurslid aan te wijzen dat zich hier specifiek op richt.

2. BEPERKEN VAN DE BESCHIKBAARHEID

SIMPEL MAAR EFFECTIEF

Het beperken van de beschikbaarheid van alcohol is een effectieve manier om alcoholgebruik te beïnvloeden⁵. Bijvoorbeeld door het verkorten van schenktijden, het verhogen van de

prijzen of het beperken van het aanbod. Ook in het activiteitenaanbod zijn stappen mogelijk: organiseer activiteiten die alcoholvrij zijn of spellen die niet draaien om het drinken van alcohol.

SCHENKTIJDEN

Elke sociëteit heeft een horecavergrunning, waarin schenktijden zijn opgenomen. Uitbreiden van die tijden mag niet, maar beperken wel. Dus schenk bijvoorbeeld pas vanaf 17.00 uur en stop om 03.00 uur. Hou ook rekening met de tentamenperiodes door feesten en borrels daar omheen te plannen. Er zijn ook studentenverenigingen die de sociëteit tijdens tentamenperiodes sluiten. Zo stimuleer je je leden om zich te richten op hun studie, zonder afgeleid te worden door activiteiten bij de vereniging.

PRIJSAFSPRAKEN

Om de volumes te beperken kun je happy hours en grote hoeveelheden als de 'meter bier' afschaffen. Er zijn ook studentenverenigingen die met een pas werken waarop een maximum aantal consumpties kan worden besteld. Om meer te bestellen moet die eerst opgewaardeerd worden. Dit maakt leden bewuster van hun alcoholconsumptie. Wat ook helpt is alcoholvrije drank goedkoper aanbieden dan alcoholische drankjes. En serveer bijvoorbeeld gratis water.

SOORT ALCOHOL

Bier wordt het meest gedronken. Wanneer er door jaarclubs als geheel op rekening gedronken wordt, betalen alle leden vaak een gelijk deel van de drankrekening, ongeacht of zij alcohol drinken. Het is dan verstandig om een gevarieerd en aantrekkelijk alcoholvrij aanbod te hebben. Zo voelen leden zich minder gedwongen alcohol te drinken om 'waar voor hun geld' te krijgen. Er zijn verenigingen die naast alcoholvrij bier alcoholvrije cocktails aanbieden als alternatief. Sterke drank wordt vaak geschonken onder voorwaarden, zoals een verbod op aanschaf van een hele fles, een verbod op verkoop aan eerstejaars of schenken vanaf een bepaalde tijd. Ook zijn shotjes in veel sociëteiten verboden.

3. BEÏNVLOEDING VAN DE SOCIALE NORM

VOORLICHTING

Hebben jullie al eens aan voorlichting over alcoholgebruik gedacht? Soms is er een reünist die dit kan organiseren, maar er zijn ook externe partijen die dit kunnen doen. De preventieafdeling van je lokale verslavingszorginstelling heeft hier ervaring mee en kan soms zelfs kosteloos een workshop aanbieden ter aanvulling op de IVA. Daarnaast is het een laagdrempelige manier om alle leden bewust te maken van de gevolgen van alcoholgebruik.

IMPLICIETE NORMEN

Sommige studenten drinken alcohol door sociale druk die ze voelen om mee te doen. Vaak drinken ze meer dan ze zouden willen. Help ze door deze norm niet te bekrachtigen. Draag uit dat alcohol drinken niet verplicht is en voer dat door in al je communicatie.

Bijvoorbeeld door:

- alcohol niet centraal te stellen in de promotie en communicatie rond feesten
- leden niet te verplichten aan borrels mee te doen
- goede alcoholvrije alternatieven aan te bieden
- overmatig alcoholgebruik niet te romantiseren
- geen verantwoording te vragen aan leden die niet drinken
- tafel- en wandtaps af te schaffen

Sommige studentenverenigingen hebben tafel-/wandtaps in hun sociëteit. Deze verenigingen kiezen er soms voor om alle leden de IVA-cursus te laten volgen. Het idee erachter is volgens de verenigingen om leden bewust te maken van de gevolgen van (overmatig) alcoholgebruik en hoe ze hiermee om moeten gaan. De keerzijde van tafel-/wandtaps is dat alcohol heel beschikbaar wordt en daarmee alle andere maatregelen die je neemt teniet doet. We adviseren dan ook de IVA-cursus door het barpersoneel te laten volgen en je leden via andere wegen, bijvoorbeeld door voorlichting, bewust te maken van (de gevolgen van) hun alcoholgebruik.

AFSPRAKEN ROND SOFT- EN HARD-DRUGS

Alle studentenverenigingen hebben een zero-tolerancebeleid voor soft- en hard-drugs. Verenigingen hebben vaak een aantal drugstesten in huis. Wanneer het vermoeden bestaat dat een lid drugs

gebruikt wordt deze test afgenomen. Bij gebleken drugsgebruik worden leden door hun vereniging geschorst of, wanneer het meermaals voorkomt, geroyeerd als lid. In sommige gevallen wordt ook het dispuut van het betreffende lid bestraft.

We raden de inzet van alcohol- en drugstesten af. Hierbij gaat het om zowel blaastesten als detectiesprays, urine- en speekseltesten. De kans op een onjuist resultaat is bij deze testen reëel. Een test kan al een positief resultaat opleveren als iemand drugs heeft aangeraakt. Dit hoeft echter niet de betekenen dat deze persoon ook daadwerkelijk gebruikt heeft. Daarnaast is het de vraag in hoeverre zo'n test ertoe bijdraagt dat een lid zijn gedrag wil veranderen. Ga het gesprek met het betreffende lid aan en wijs hem of haar op het ongewenste gedrag. Op basis van het gesprek kun je vervolgens nadenken over de maatregelen die je wilt treffen.

IN DE PRAKTIJK

Cultuuromslag in Amsterdam

In Amsterdam werken vijf grote studentenverenigingen met de Universiteit van Amsterdam en de Vrije Universiteit aan een cultuuromslag tijdens de kennismakingstijd. Verantwoord omgaan met alcohol, daar draait het om. Zo mogen aspirant-leden niet drinken en moeten ouderejaars respectvol met hen omgaan. Tweedejaars nemen niet meer het voortouw in de kennismakingstijd, maar ouderejaars. Ze mogen maar beperkt alcohol drinken. De afspraken liggen vast in de Gedragscode, waar ook dispunten en jaarclubs aan meewerken. Voor de borging en continuïteit van de afspraken en activiteiten is er een duidelijke overdracht bij bestuurswisselingen.

STERK BELEID

Ga structureel met deze onderwerpen aan de slag en leg sterk beleid neer. Dat voorkomt eenmalige, losse activiteiten. Dreigen studenten toch in de problemen te komen? Signaleer, bied zorg en verwijst door!

MEER WETEN?

Deze inspiratiesheet is onderdeel van een serie over alcohol- en drugsbeleid voor studenten in het hoger onderwijs. Je vindt ze op dgsg.nl, naast andere informatie over alcohol- en drugpreventie.

Meer weten?

Deze inspiratiesheet is onderdeel van een serie over alcohol- en drugsbeleid voor studenten in het hoger onderwijs. Je vindt ze op dgsg.nl, naast andere informatie over alcohol- en drugpreventie.

Bekijk ook:

- Inspiratiesheet voor introductiecommissies
- Inspiratiesheet voor instellingen in verslavingszorg
- Inspiratiesheet voor onderwijsinstellingen

Referenties

- 1 Verdurmen J, Dorsselaer S van, Monshouwer K (2016). Factsheet middelengebruik onder studenten van 16-18 jaar op het MBO en HBO 2015. Utrecht: Trimbos-instituut
- 2 Dorsselaer S & Goosens F (2015). Alcohol-, tabaks- en drugsgebruik door studenten. Inventarisatie van (onderzoeken naar) prevalentie inschattingen onder MBO-, HBO- en WO-studenten in Nederland. Utrecht: Trimbos-instituut
- 3 Laar M van & Gestel B van (redactie) (2018). Nationale Drug Monitor. Jaarbericht 2017. Utrecht: Trimbos-instituut, Den Haag: WODC
- 4 Landelijke Kamer van Verenigingen. Handbook of Best Practices.
- 5 Babor T (2010). Alcohol: No ordinary commodity. Research and Public Policy. Oxford: Oxford University press.
- 6 Monshouwer K, Pol P van der, Drost Y, Laar M van (2016). Het Grote Uitgaansonderzoek 2016. Uitgaanspatronen, middelengebruik en preventieve maatregelen onder uitgaande jongeren en jongvolwassenen. Utrecht: Trimbos-instituut

COLOFON

Auteurs

Laura Nijkamp
Aukje Sannen
Marianne Maat
Martha de Jonge
Ferry Goossens

Interviews

Boyan de Best

Projectleiding

Martha de Jonge

Dank

Voor deze factsheet spraken we met verschillende studentenverenigingen in Nederland en het bestuur van de Landelijke Kamer van Verenigingen. We bedanken hen voor de open en constructieve manier waarop zij informatie en voorbeelden met ons deelden.

Ontwerp en opmaak

AlbertsKleve BNO

Redactie

Wessel Wildeboer

Artikelnummer: PFG91121

© augustus 2018 | Trimbos-instituut, Utrecht.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden vereenvoudigd en/of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, zonder voorafgaande toestemming van het Trimbos-instituut.

 **Trimbos
instituut**
Netherlands Institute of
Mental Health and Addiction